

Brit parlamenti választások 2015

2015. május 29.

MAGYAR NEMZETI BANK

Készítette:

Látta:

Jóváhagyta:

A választások tétje

Az Egyesült Királyságban hat különböző választást tartanak¹, melyek közül most az úgynevezett általános választásra került sor 2015. május 7-én.

A választásokon a választópolgárok az angol parlament, azon belül is az alsóház 650 tagját választják meg. A megválasztott képviselők szavazatai alapján döntenek a miniszterelnök személyéről, aki az uralkodó jóváhagyása után - ami mára már csak egy ceremonális lépés – megalakítja kormányát.

A választási rendszer

Az angol választási rendszer a legrégebbi máig hatályban lévő választási rendszer. Működési elve a „*győztes mindent visz*” elvre épül. A rendszer egyéni választó kerületekre tagolódik, amelyben mind egyénileg, mind pártok általi támogatással el lehet indulni. Az egyes körzetekben lezajlott szavazáskor az nyeri az adott kerületet, aki a legtöbb szavazatot megnyerte, akár csak egy szavazattal is (A választói kerületet lásd az I. mellékletben), így a relatív többség is elég a győzelem megszerzéséhez. A választások egyfordulósak.

Kompenzációs lista nem létezik, azaz nem kerülhet be senki sem a Parlamentbe anélkül, hogy ne indulna el egy választókerületben. Nincs érvényességi küszöb, s mivel akár egy szavazat különbséggel is nyerhet egy jelölt, így gyakran előfordulhat az, hogy az a párt alkot többséget a Parlamentben, aki nem a legtöbb szavazatot szerezte meg országos szinten. Így általában stabil kormányzati rendszer alakul ki, ugyanis a politikai teret – rendszerint - két nagy párt alkotja, melyeknek így nem szükséges koalícióra lépni senkivel. Ezt jól mutatja a 2010-es választások eredménye (II. melléklet) is, ahol a Konzervatívok és a Munkáspárt együtt 558 szavazatot szereztek meg, amely az összes mandátum 85%-át jelentette. (Igaz a Konzervatívoknak az abszolút többség megszerzése érdekében, évtizedek után először, koalícióra kellett lépnie a Liberális Demokrata Párttal). Továbbá a választásokon sikeresen tudnak szerepelni azon pártok is, akik valamely régióban jelentős társadalmi beágyazottsággal bírnak, s így szinte vetélytárs nélkül indulhatnak azon régióban.

Mivel nincs országos kompenzációs lista, így a rendszer nem használja az arányosítást. A kompenzációs listák hiányának a hátránya az, hogy kevésbé jelenik meg a társadalom sokszínűsége a parlamentben, ugyanis az egyes kisebbségek, szubkultúrák (zöldek, szélsőséges mozgalmak stb.) nem tudnak vagy csak marginális mértékben tudnak jelen lenni a parlamentben, kormányra kerülésük - még esetleges koalícióra lépés útján is - elképzelhetetlen.

2010-ben minimális módosítás történt a kormányzó pártok mandátumának időtartamát tekintve. Korábban ugyanis négy évre kaptak felhatalmazást a választópolgároktól az egyes kormányok, de a *2011-es Parlamenti törvény* a kormányok parlamenti ciklusát meghosszabbította öt évre. Próbáltak reformokat végrehajtani a választási rendszer tekintetében is, s még népszavazást is rendeztek ezzel kapcsolatban, de a lakosság többsége leszavazta a változtatásokat.

¹ Általános választások, ahol a parlament alsóházának az összetételét szavazzák meg; Európai Unió választások, ahol az Európai Parlament képviselőit választják meg; Regionális és helyhatósági választások, ahol a helyi és regionális képviselők kerülnek megválasztásra; Polgármester választás; Nemzeti Parlamentek megválasztása, ahol a skót, walesi és észak-ír parlament tagjait választják meg, s végül a Meghatalmazott Rendőri és Bűnüldözési Szervek vezetőinek megválasztása.

Konzervatív Párt (Conservative Party)

A konzervatív párt Európa legrégebbi politikai pártja, története egészen a 18. századig nyúlik vissza. Nagy-Britannia fő jobbközép pártjaként hagyományosan a szabad-kereskedelmet, a magánvállalkozásokat, a személyes szabadságot, az alacsony adókat és a stabil honvédelmet támogatja.

A 2005 óta David Cameron által vezetett konzervatívoknak minden esélyük megvan az abszolút többség megszerzésére idén.

A Konzervatív Párt legfőbb vállalásai között szerepel a költségvetési hiány további csökkentése, sőt többlet elérése a ciklus végére. Emellett szeretnék, ha minden olyan munkavállaló, aki minimálbérért heti 30 órát dolgozik, adómentességet élvezhessen; valamint a szövetkezeti lakásokban élők megvehessék bérleményüket. 8 milliárd fontot terveznek elkülöníteni az egészségügyi és szociális kiadásokra 2020-ig és háromszorosára szeretnék növelni a start-up vállalkozásoknak nyújtott hitelek összegét.

A 3-4 éves közötti gyermekkel rendelkező családokat heti 30 óra ingyenes gyermekfelügyelettel szeretnék segíteni.

Mindezek mellett népszavazást kezdeményeznének Nagy-Britannia Európai Unió tagságáról.

Munkáspárt (Labour Party)

A Munkáspártot egy szakszervezeti mozgalom alapította 1900-ban a munkások parlamenti érdekképviseletének biztosítására, mára a párt a szigetország legfontosabb baloldali tömörülésévé vált. Az elmúlt évtizedekben alapvetően bal-közép irányba mozdult el, de a javak újraelosztása és a társadalmi igazságosság továbbra is kulcsfontosságú célok maradtak. A 2010 óta Ed Miliband - a valaha volt legfiatalabb vezető - áll a párt élén.

A Munkáspárt legfőbb vállalásai között szerepel a hiány folyamatos csökkentése és a költségvetési egyensúly mihamarabbi elérése. 2,5 milliárd fontot terveznek költeni az egészségügyi és szociális kiadásokra, nagyrészt a 2 millió fontnál nagyobb értékű ingatlanok után beszedett adóból. A minimálbért óránként 8 font fölé emelnék 2019-ig és nem tervezik emelni sem az általános forgalmi adó, sem pedig a személyi jövedelemadó szinteket.

Az általánosiskolás-korú gyerekekkel rendelkező családoknak 8-tól 18-óráig iskolai ellátást biztosítanak.

A fentiek mellett szeretnék az energiaszámlákat befagyasztani 2017-ig és az energiaszolgáltatóknál díjcsökkentést kiharcolni a téli időszakra.

Liberális Demokraták (Liberal Democrats)

A liberális demokrata párt 1988-ban alakult Nagy-Britannia két legrégebbi politikai tömörüléséből. Az egyik a Liberális Párt volt, mely a szabad-kereskedelem megvalósítását és a személyes szabadság megteremtését tekintette legfőbb céljának; a másik pedig a Szociáldemokrata Párt volt, mely a Munkáspárt centralista beállítottságú tagjaiból jött létre. A Liberális Demokraták vezetője 2007 óta Nick Clegg.

A párt megválasztása esetén a költségvetést kettős úton szeretné egyensúlyba hozni. Egyrészt a költségek csökkentése révén, másrészt emelné a magas jövedelműeket sújtó adókat. Évi 12 500 font jövedelemi szintig az adómentesség bevezetését szorgalmazza. A bankszektor 1 milliárd font értékben extra társasági adóval sújtanák.

Összesen - a Konzervatív Párthoz hasonlóan - 8 milliárd fontot fordítana a párt az egészségügyi és szociális kiadásokra. További 2,5 milliárd font forrást juttatnának az oktatásba, hogy a bölcsődétől a középiskola végéig minden gyermek oktatása biztosított lehessen.

A környezetvédelem érdekében és a klímaváltozás elleni harc érdekében öt új törvényt szeretnének elfogadtatni a Parlamenttel.

UK Függetlenség Párt (UK Independence Party)

Az Egyesült Királyságbeli Függetlenség Párt 1993-ban alakult elsődlegesen azzal a céllal, hogy Nagy-Britannia kilépését segítse az Európai Unióból. A párt legfőbb célja továbbra is ez, emellett természetesen más témákban is egyre markánsabb véleményt nyilvánítanak. Különösen a bevándorlás korlátozása szerepel kiemelt helyen a párt programjában. 2006 és 2009 között Nigel Farage vezette az összefogást, majd 2010-től ismét ő került az élre.

A párt kampányában legelső helyen egy népszavazási kezdeményezés áll a szigetország európai uniós tagságáról, valamint hangsúlyozzák, hogy 50 000 képzett munkaerőnél semmivel sem szeretnének többet az országba engedni évente. A képzetlen munkavállalók esetén pedig 5 évre megtiltanák a bevándorlást. A UK Függetlenségi Párt is kiáll az adómentes minimálbér mellett és éves szinten 3 milliárd fontot költenének egészségügyi és szociális kiadásokra.

Kormányra kerülésük esetén a költségvetési hiányt három év alatt tervezik megszüntetni és a ciklus további két évére többletet terveznek. Szeretnék az ország gazdaságát akadályozó uniós direktívákat eltörölni és az ország pozícióját a WTO-ban erősíteni.

Fontosnak tartják, hogy a NATO előírás szerint a GDP 2%-át valóban honvédelemre költse Nagy-Britannia, valamint további forrásokat szeretnének allokálni védelmi célokra.

Zöld Párt (Green Party)

A Zöld Párt élete az 1970-es évek közepén kezdődött Ökológiai Párt néven. Elsősorban Angliában és Walesben terjesztette környezettudatos üzenetét Natalie Bennett vezetése alatt és mostanra a szavazók számára a Munkáspárt mellett, baloldali alternatívaként jelenik meg.

A Zöld Párt programjában első helyen szerepel a megszorító intézkedések megszüntetése, 1 millió új munkahely teremtése a közszférában, valamint a 35 órás munkahét bevezetése. Az óránkénti minimálbért 8,10 fontra szeretnék emelni idén és 10 fontra, a ciklus végére.

A Nemzeti Egészségügyi Szolgálat (National Health Service) privatizációjának megállítása, valamint a vasúti közlekedés ismételt állami tulajdonba vétele is kiemelt helyen szerepel. 500 000 szociális bérlakást szeretnének létrehozni 2020-ig, a bérleti díjak folyamatos ellenőrzése mellett.

A főbb vállalások között mindössze kettő foglalkozik a környezetvédelemmel. Az egyik szerint támogatnák Nagy-Britannia nemzetközi összefogását más országokkal, annak érdekében, hogy a globális felmelegedés ne haladhassa meg a 2°C fokot. A másik elképzelés pedig 85 milliárd fonttal támogatná a megújuló villamosenergia-termelést és az árvízvédelmet.

A két legjelentősebb miniszterelnök-jelölt bemutatása

KONZERVATÍV PÁRT

David Cameron

„I want to build a better future for Britain.”

(„Jobb jövőt szeretnék teremteni Nagy-Britanniának.”)

David William Donald Cameron 1966-ban született Londonban, 2005 decembere óta a brit Konzervatív Párt vezetője, 2010. május 11. óta pedig az Egyesült Királyság miniszterelnöke.

Arisztokrata család leszármazottja, az Oxford Egyetemen szerzett diplomát filozófiából, politikatudományból és közgazdaságtanból.

Tanulmányai befejezése után a Konzervatív Párt Kutatási Központjában kezdett dolgozni, majd 1992-ben Norman Lamont pénzügyminiszter tanácsadója lett; később Michael Howard belügyminiszter tanácsadjaként dolgozott. 1994-től 2001-ig a Carlton Communications nevű médiacégnél tevékenykedett ügyfélkapcsolatokért felelős vezetőként.

2001-ben Witney parlamenti képviselőjévé választották, két évvel később már a konzervatív frakció vezetőségében ült. Michael Howard, akkori pártelnök döntésének köszönhetően Cameron lett felelős a 2005-ös választási program összeállításáért. A választási vereség után Howard lemondásával a Konzervatív Párt vezetője lett.

David Cameron vezetésével a konzervatívok megnyerték a 2006-os önkormányzati választásokat valamint a 2009-es európai parlamenti választásokat is. A 2010. májusi választáson a konzervatívok érték el a legjobb eredményt, de nem szereztek a többségi kormányalakításhoz elég mandátumot így a Liberális Demokrata Párttal kellett koalícióra lépniük. 2010. május 11-én David Cameront nevezte ki a királynő miniszterelnökké.

Az elmúlt öt évben a kormány vezetőjeként komoly megszorító intézkedések bevezetését rendelte el, de ennek köszönhetően Nagy-Britannia kilábal a válságból, fellendült a gazdasági növekedés és folyamatosan csökken a munkanélküliség.

Választási kampányában kihangsúlyozza, hogy kormányának köszönhetően sikerült a szakadék szélén álló országot megmentenie, sőt Nagy-Britannia ismét egyike a világ leggyorsabban fejlődő gazdaságainak. A költségvetési hiány a felére csökkent és az aktív foglalkoztatottak aránya soha nem látott magasságokba emelkedett. A következő öt évre is kemény vezetést, átlátható gazdasági tervet és egy szebb, sokkal biztonságosabb jövőt ígér választóinak. Megválasztása esetén népszavazást rendelne el az ország uniós tagságáról.

<https://www.conservatives.com/>

MUNKÁSPÁRT

Ed Miliband

"It is time to change Britain so it works for you, not just a powerful few. That's my goal. That's what Labour is about."

(„Itt az ideje megváltoztatni Nagy-Britanniát, hogy a Te érdekedet tartsa szem előtt, ne csak néhány kiváltságosét. Az én célom ez, és a Munkáspárt (programja) pont erről szól.”)

Edward Samuel Miliband 1969-ben született Londonban és 2010 szeptembere óta a brit Munkáspárt vezetője. Lengyel bevándorló család gyermeke, felsőfokú tanulmányait az Oxford Egyetemen és a London School of Economics-on végezte.

2005 óta parlamenti képviselő, 2007 és 2010 között Gordon Brown kormányának tagja volt, nagyrészt energia- és klímaügyi kérdésekkel foglalkozott. Testvére, David Miliband, a Munkáspárt előző kormányában külügyminiszteri tisztséget töltött be.

Azáltal, hogy nagyon szoros versenyt követően 2010-ben Ed Miliband került a párt élére, fordulat következett be a párt életében. Ed Miliband természetesen mindig tisztelettel beszél elődei, Tony Blair és Gordon Brown politikájáról, azonban sok témában - például az iraki háború - másként gondolkozik és változást szeretne.

Választási kampányában a klasszikus baloldali értékeket hangsúlyozta, miszerint megélhetést szeretne biztosítani minden munkát kereső állampolgárnak, hogy a hatalom és a tőke ne csak néhány kiváltságos kezében összpontosuljon. Emellett Nagy-Britanniát egy nemzeté szeretné kovácsolni. „One Nation Britain” az egyik legfontosabb kampányszlogen.

<http://www.labour.org.uk/>

A választások eredménye

A május 7-i brit választásokon a konzervatívok abszolút többséget értek el, a szavazatok 37%-át szerezték meg, mely 331 parlamenti helyre volt elegendő.

A Konzervatív Párt nagy ellenlábasaként számon tartott Munkáspártnak be kellett érnie 232 mandátummal, mely a szavazatok 30,5 százalékát jelentette. A választási eredmények nyilvánosságra hozatala után Ed Miliband le is mondott elnöki posztjáról, helyét ideiglenesen korábbi helyettesének, Harriet Harmannak adta át. Pártja most szerepelt 1987 óta a legrosszabbul a választásokon.

A csütörtöki eredmények értelmében a Liberális Demokraták és a Függetlenségi Párt is veszteséget könyvelhetett el, míg meglepetés volt a Skót Nemzeti Párt előretörése, mely 56 helyet szerzett a brit alsóházban.

A választási siker után David Cameron eddigi és leendő brit miniszterelnök így nyilatkozott jövőbeni céljairól:

„Célom, hogy kibékítsem a nemzeteket Nagy-Britannia területén. A kormányzás nekem a tisztelet megadását is jelenti. Ézért ígéreteimet betartva, ahogy lehet, kibővítjük Wales, Skócia és Észak-Írország önrendelkezési jogát. Nagy-Britannia olyan hely lesz, ahol jól élhet mindenki, aki dolgozni akar és betartja a szabályokat.”

A brit választás egyik kulcskérdése volt a szigetország és az Európai Unió viszonya. David Cameron a választási győzelem után megerősítette, hogy amint lehet, megtartják a Nagy-Britannia uniós tagságáról szóló referendumot.

A választások nagy nyertese – a Konzervatív Párt előretörése ellenére – a Skót Nemzeti Párt (SNP), mely szinte egész Skóciában nyerni tudott (V. melléklet). A választások előtt sok elemző arra számított, hogy az SNP nem fogja tudni növelni szavazatai számát - gondolván a tavaly elbukott függetlenségi népszavazásra, mely elemzők szerint válságba sodorta a pártot. Ennek ellenére a párt majdnem megnégyszerezte támogatói számát, s így az új Parlamentben a harmadik legnagyobb erőnek számítanak majd - a Konzervatívok és a Munkáspárt után. A skótok győzelme több problémára is felhívja a figyelmet, így David Cameronnak hiába van abszolút többsége a Parlamentben, őt nem könnyű évnek néz elébe.

Először is, a konzervatívok nem számíthatnak tovább a Liberális-Demokrata Párt támogatására, akik a választások egyik nagy veszteseik lettek. Annak ellenére, hogy együtt kormányoztak a torykkal, a lakosság nagy része nem őket, hanem főként a Konzervatív Párt jelöltjeit támogatta a választások folyamán. A párt 49 képviselői helyet veszített, így 8 képviselővel a kispártok közzé került, ezért a párt eddigi vezetője, Nick Clegg le is mondott posztjáról.

A The Economist szerint a másik fontos változás, hogy hiába nyerte meg Cameron a választásokat, pártja ún. angol párttá vált. Skóciában, Észak-Írországban alig nyertek választó kerületet a konzervatívok, s még Walesben is marginalizálódott a szerepük.

Az SNP előretörése azért is nehezítheti meg David Cameron helyzetét, mert a skótok köztudottan Európai Unió pártiak, s egy esetleges népszavazás során a konzervatívok számára negatívan befolyásolhatják annak kimenetelét. A The Economist még azt is valószínűnek tartja, hogy David Cameron lesz Nagy-Britannia utolsó miniszterelnöke. Ha ugyanis az Egyesült Királyság állampolgárai az unióból való kilépés mellett döntenének, akkor újra előkerülhet Skócia függetlenségének a kérdése. Ahogy már feljebb is írtuk, a skót választópolgárok unió pártiak, s az elemzők szerint nem akarnak majd az angolokkal együtt kilépni az Európai Unióból.²

² <http://www.economist.com/news/britain/21650724-scottish-politics-has-changed-irrevocably-and-its-future-union-ajockalypse-now>

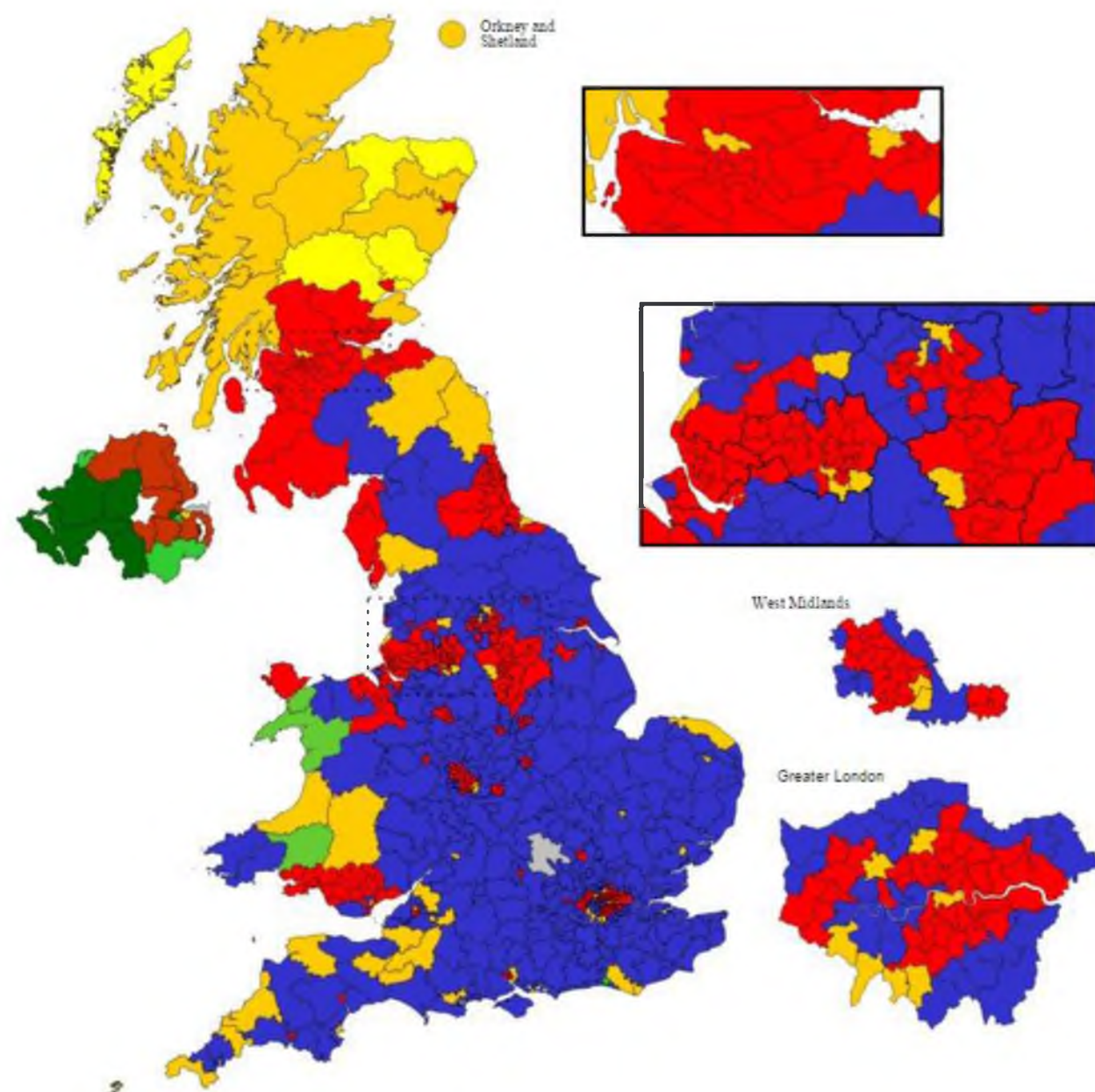
A Skót Nemzeti Párt sikere rámutat a brit választási rendszer rendkívüli aránytalanságára is. Ez legjobban az UKIP eredményén látszik, mely annak ellenére, hogy a szavazatok 12,6%-át szerezte meg (3 881 099 db) csupán egy mandátumot kapott (azaz egy választókerületben nyert a jelöltje). Ezzel szemben a Skót Nemzeti Párt a szavazatok mindössze 4,7%-át szerezte meg (1 454 436 db), de 56 képviselőt jutatott a brit Parlament alsóházába, mivel 56 szavazókerületben tudott nyerni az SNP jelöltje.³

A „győztes mindent visz” elv aránytalanságát jól példázza az is, hogy a két nagy országos párt mellett a regionális párt(ok) tudtak csak számottevő eredményt elérni, s a kispártok – annak ellenére, hogy lakosságon belüli támogatottságuk magas – nem szerepeltek sikeresen. Ennek megfelelően, míg a legutóbbi Parlamentben 14 párt volt jelen, addig a 2015-ös választások után csak 11 párt van a brit törvényhozás alsóházában.

³ <http://www.economist.com/news/leaders/21650722-conservatives-have-triumphed-polls-governing-will-be-much-harder-cam-again>

I. melléklet

2010-es választások eredménye választóközetek szerint

- Konzervatívok
- Munkáspárt
- Liberál-demokrata Párt
- Plaid Cymru
- Skót Nemzeti Párt
- Demokraták Unió Pártja
- Sinn Féin
- Szociáldemokrata és Munkáspárt
- Független
- Zöldek
- Szövetség Párt

II. melléklet

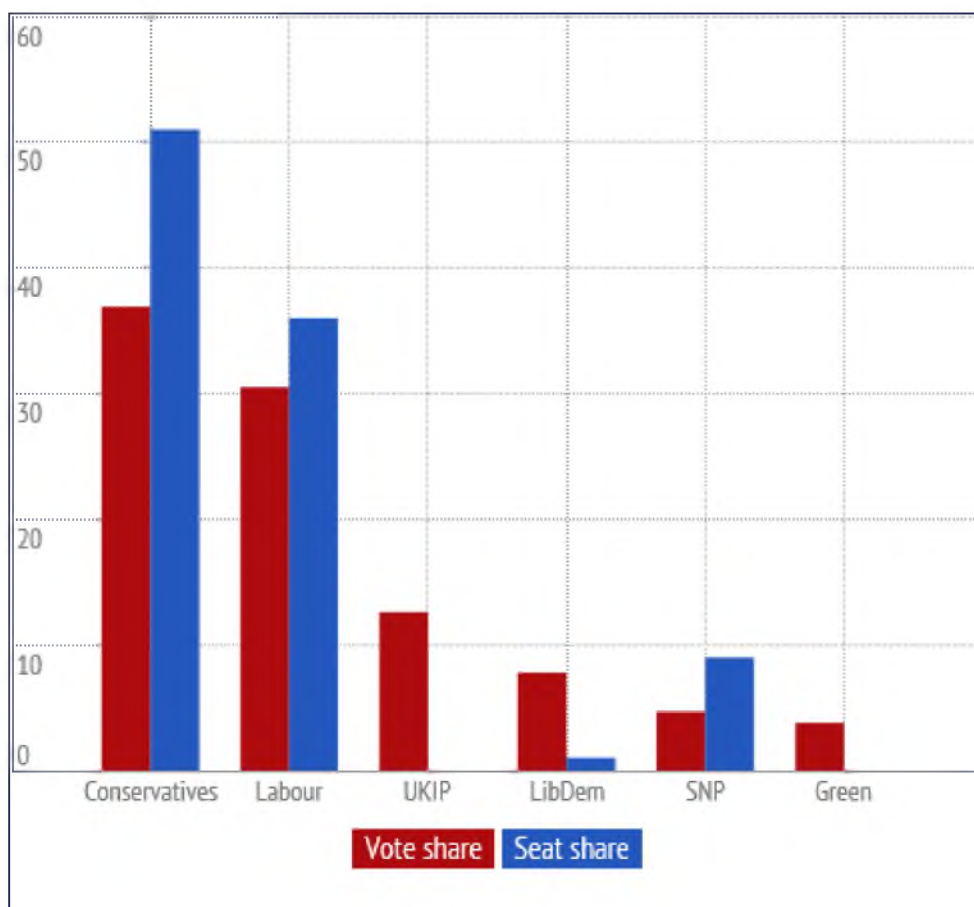
2010-es Parlament 2015. május 7-ei általános választások előtti összetétele

Párt neve	Képviselők száma
Konzervatívok	302
Munkáspárt	256
Skót Nemzeti Párt	56
Demokrata Unió Párt	8
Konzervatívok	6
Independent	5
Sinn Fein (Észak- Írország)	5
Plaid Cymru	3
Szociáldemokrata és Munkáspárt	3
UKIP	2
Alliance	1
Zöld Párt	1
Respect	1
Speaker	1

2015-ös választások eredménye

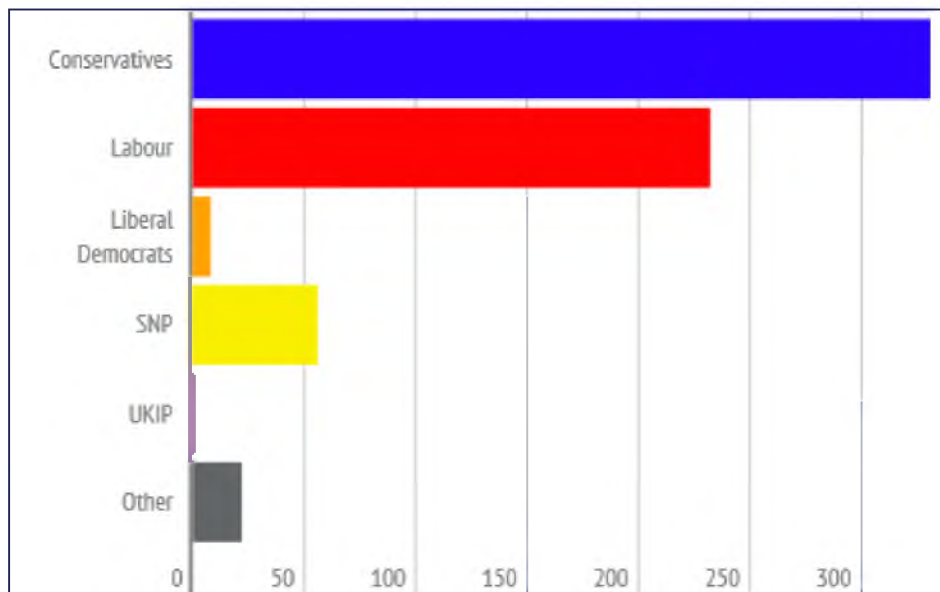
Pártok	Megszerzett parlamenti helyek száma	Újonnan nyert választó kerületek	Vesztett választó kerületek	+/-	Szavazatok száma	Szavazat megoszlása
Konzervatívok	331	35	11	24	11334576	36.9%
Munkáspárt	232	22	48	-26	9347304	30.4%
Skót Nemzeti Párt	56	50	0	50	1454436	4.7%
Demokrata Unió Párt	8	1	1	0	184260	0.6%
Liberális Demokraták	8	0	49	-49	2415862	7.9%
Sinn Fein (észak Írország)	4	0	1	-1	176232	0.6%
Plaid Cymru	3	0	0	0	181704	0.6%
Szociáldemokrata és Munkáspárt	3	0	0	0	99809	0.3%
Ulsteri Unió Párt	2	2	0	2	114935	0.4%
Zöld Párt	1	0	0	0	1157613	3.8%
UKIP	1	1	0	1	3881099	12.6%

III. melléklet

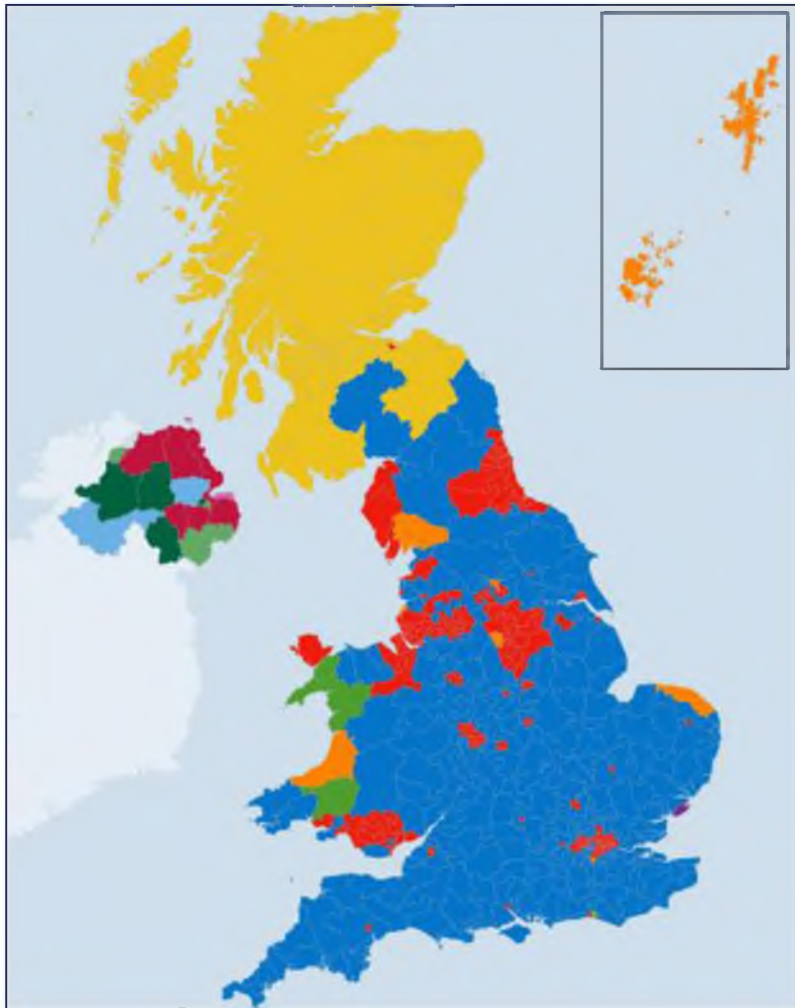
Az ábrán az egyes parlamenti pártok által megszerzett szavazati arány (pirossal) illetve a megszerzett parlamenti helyek aránya (kékkel) látható.

IV. melléklet

Az ábrán a brit parlamentben megszerzett parlamenti helyek darabszáma található pártok szerinti megosztásban.

V. melléklet
2015-ös választások eredménye választókerületek alapján

Magyarázat:

- Skót Nemzeti Párt
- Konzervatívok
- Munkás Párt
- Ulsteri Unió Párt
- Sinn Fein
- Demokrata Unió Párt
- Liberálisok
- Zöldek
- Szociáldemokrata és Munkás Párt
- UKIP
- Plaid Cymru